

נשיא חדש באינדונזיה: משמעויות לישראל ולאזור

25.02.2024 | יוסף רוזן | written by

עיקרי הדברים

- אף שמדובר בתוצאות לא סופיות, הבחירות באינדונזיה סימנו מנצח ברור שר הביטחון, Prabowo Subianto.
- ניתן לסכם את נשיאותו של ג'וקווי כמוצלחת בסך הכול, בעיקר בנושאי הפנים ובשיעורי צמיחה מרשימים, אך בחוסר אקטיביות בזירה הבינלאומית.
- מגמות שהתחזקו בתקופת נשיאותו של ג'וקווי ובאו לידי ביטוי גם במהלך הבחירות האחרונות מעלות חששות לעתיד הדמוקרטיה באינדונזיה.
- ניתן להעריך כי תחת נשיאותו של סוביאנטו תהיה אינדונזיה פרו-אקטיבית יותר בזירה הבינלאומית, בדגש על הסביבה הקרובה (ASEAN ואוסטרליה), אך גם על רקע התחרות בין סין לבין ארה"ב.
- הבחירה בסוביאנטו יכולה להתברר כהתפתחות חיובית עבור מדינת ישראל. סוביאנטו פרגמטי, ובעבר גם נפגש עם בכירים ישראלים. "ביום שאחרי" המלחמה בעזה ייתכן פוטנציאל להרחבת המגעים בין המדינות, ביחוד אם מגעים דומים יתקדמו מול סעודיה.

הבחירות

ב-14 בפברואר קיימה אינדונזיה, המדינה המוסלמית המאוכלסת ביותר והדמוקרטיה השלישית בגודלה בעולם, בחירות לנשיאות שהיו משמעותיות הן בזירת הפנים והן בהקשר זירת החוץ, וציינו את סיום עשור הנשיאות תחת ג'וקווי (Joko Widodo).

הסיפור האישי של ג'וקווי, שהתחיל כנגר עני והצליח כנגד כל הסיכויים להתקדם לתפקידי מפתח בפוליטיקה האינדונזית עד זכייתו בבחירות לנשיאות ב-2014, מסמל את המאפיינים הדמוקרטיים באינדונזיה. אולם, דווקא האדם שנהנה מהדמוקרטיה הוביל בתקופת נשיאותו לשחיקתה, כולל בבחירות האחרונות.

לאחר ספירת הקולות הראשונית ופרסום המדגמים, Prabowo Subianto, שר הביטחון בממשלת ג'וקווי, מסתמן כמנצח הברור בבחירות עם 56.4% מהקולות. Anies Baswda, מושל ג'קרטה לשעבר וראש האוניברסיטה האסלאמית באינדונזיה, ניצב במקום השני עם 24.6%, ואילו Ganjar Pranowo, מושל האי המרכזי ג'אווה, ומועמד מפלגת השלטון של הנשיא היוצא, במקום

השלישי עם 19% בלבד. הספירה יכולה להימשך כחודש, אולם בד"כ המדגמים תואמים את תוצאות האמת. כדי לשדר מסר מרגיע לכלל החברה באינדונזיה הכריז סוביאנטו על ניצחונו והדגיש בפני תומכיו שאסור להיות שחצנים, גאוותנים או שרויים באופוריה, אלא צנועים ולהבטיח שהניצחון הוא ניצחון עבור כל האינדונזים.

שחיקת הדמוקרטיה?

במבט ראשון ניתן לחשוב שמדובר במעין מהפך, כאשר יריבו הפוליטי של ג'וקווי בשתי מערכות הבחירות הקודמות, סוביאנטו, מוביל בבטחה, בעוד שדווקא מועמד מפלגתו של ג'וקווי משתרך מאחור. אולם, לא כך הם פני הדברים. סוביאנטו בחר לרוץ בבחירות האלה עם הבן של ג'וקווי, Gibran Rakabuming Raka, כסגן הנשיא שלו, ככל הנראה על מנת להבטיח את תמיכת הנשיא היוצא בו על פני מועמד מפלגת השלטון גאנג'ר. אך סיפור הנפוטזים אינו מסתיים פה ☐ בנו של ג'וקווי רק בן 36, כאשר הגיל המינימלי לריצה בבחירות הוא 40, ולכן הרכב מיוחד של בית המשפט לחוקה, בראשות גיסו של ג'וקווי, Anwar Usman, הוריד את גיל המינימום כדי לאפשר לו לרוץ.

יש הטוענים שכך יוכל ג'וקווי לשמר את ההשפעה שלו על קבלת ההחלטות גם אחרי נשיאותו. החששות לדמוקרטיה אינם מסתיימים כאן. סוביאנטו, גנרל לשעבר שהיה מפקד הכוחות המיוחדים בתקופת שלטונו של Suharto, אשר נתפס אז בזירה הבינלאומית כדיקטטור, הואשם בפגיעה בפעילי אופוזיציה בתקופת המחאות בשנת 1998 שכוונה נגד אינדונזים ממוצא סיני. המחאות הסתכמו במעל אלף הרוגים וסיום שלטונו של סוהארטו. סוביאנטו הינו השריד הפוליטי הבכיר ביותר מאותה תקופה, וכיוון שהוא נתפס כלאומן יש החוששים שינצל את נשיאותו לריכוזיות יתר ויוביל לשחיקה נוספת של הדמוקרטיה.

נוכח התדמית הזו, בקמפיין הבחירות הנוכחי התאמץ סוביאנטו להצטייר כסבא חביב שפונה גם לקהל הבוחרים הצעיר המדינה, שמעוניין בעיקר בצמצום אבטלת הצעירים ורכישת השכלה. בכל מקרה, הוא נתפס כמנוסה בהרבה מהמועמדים האחרים בנושאי חוץ וביטחון. סוביאנטו צפוי לנהל מדיניות חוץ אקטיבית יותר מאשר זו שאפיינה את נשיאותו של ג'וקווי, שהתמקדה בעיקר בנושאי פנים, להוציא אירוח פסגת ה-G20 בנובמבר 2022. כפי שניתן להתרשם מהצהרותיו של סוביאנטו לאורך קמפיין הבחירות, בהתייחסו ליריבות בין ארה"ב לבין סין, וריבוי התקריות בים סין הדרומי, הוא טען כי יפעל לחיזוק יכולות ההגנה של המדינה.

עם זאת, מבחינה לוגיסטית-מבצעית, הבחירות היו מופע מרשים של דמוקרטיה ☐ שינוע קלפיות בכל דרך אפשרית בין 17 אלף האיים המרכיבים את אינדונזיה: בסירות, אופנועים, סוסים וברגל. לצד הבחירות לנשיאות ול-580 המושבים בפרלמנט האינדונזי, עמדו לבחירה גם כ-20 אלף תפקידים ברמות המדינה, המחוז והרובע. כ-205 מיליון בעלי זכות הצבעה בבחירות מתוך כ-274 מיליון תושבים בסה"כ. אגב, 56% מבעלי זכות ההצבעה הינם צעירים עד גיל 40.

לצד ההישג במירוץ לנשיאות, נראה כי מפלגתו של סוביאנטו תהיה בסה"כ המפלגה השלישית בגודלה בפרלמנט, אך גדולה מספיק בכדי להקים קואליציה, וייתכן שתדחק את מפלגת השלטון PDI-P, שצפויה לשמור על מעמדה כמפלגה הגדולה ביותר, לאופוזיציה.

משמעויות לישראל

אינדונזיה וישראל אינן מקיימות יחסים דיפלומטיים, אך הדבר אינו מונע משתי המדינות לקיים קשרים כלכליים ענפים, הן ישירות והן דרך מדינות שלישיות, המוערכים בלפחות 500 מיליון דולר. כמו כן, קיימת תנועה של צליינים מאינדונזיה המגיעים לביקורים בישראל, ובעבר התקיימו ביקורים של בכירי דת ותקשורת מאינדונזיה בישראל, אשר נפגשו עם דרג מדיני בכיר.

אינדונזיה, ככלל, תומכת באופן עיוור כמעט בנרטיב הפלסטיני ובפתרון שתי המדינות, ומאז השבעה באוקטובר הביעה סולידריות עם העם הפלסטיני, תוך גינוי פעולות ישראל. אולם, בניצחוננו של סוביאנטו בבחירות יש פוטנציאל חיובי ליחסים עם מדינת ישראל, לפחות "ביום שאחרי" המלחמה בעזה, ובייחוד אם יתקיימו במקביל מגעים מול סעודיה. לצד התמיכה האוטומטית בפלסטינים, סוביאנטו נפגש בעבר עם בכירים ישראלים פומבית, והיה חלק מממשלה שבחנה נורמליזציה בין המדינות, כפי שהודה גם מזכיר המדינה האמריקני, בלינקן, לפני כשנתיים.

עמדתו הפרגמטית של סוביאנטו מנוגדת לעמדות שני המועמדים האחרים שהתחרו איתו על הנשיאות. למשל, Ganjar Pranowo, מועמד מפלגת השלטון ומושל האי המרכזי ג'אווה לשעבר, היה הגורם המרכזי שלא הסכים לארח את ישראל במסגרת אליפות העולם בכדורגל עד גיל 20, מהלך שלבסוף אילץ את פיפ"א להעביר את הטורניר מאינדונזיה לארגנטינה, וגרר ביקורת מהציבור האינדונזי שדווקא רצה לארח טורניר גדול. כזכור, נבחרת ישראל הגיעה עד לגמר בטורניר זה. המועמד הנוסף, Anies, נשען על תמיכתם של הזרמים האסלאמיסטים באינדונזיה, וככזה נוקט עמדה אנטי-ישראלית מובהקת.

לסיכום, בהתייחס ל"יום שאחרי" על ממשלת ישראל לתת את הדעת גם לאינדונזיה, ולבחון התקרבות מחודשת, לכל הפחות על בסיס פרגמטיות משותפת. מעבר לקשרים הכלכליים שמתקיימים בין המדינות, ניתן להעמיק ולהרחיב גם את הקשרים בתחומי הסייבר, הסדר הציבורי, הלוויינות ואף התעשיות הביטחוניות, כאשר בתחום זה ניתן לייצא אמצעים דרך מדינות שלישיות.